

en resa

med Sidas styrelse som säkerligen skulle ha fröjdat Karl Marx. Hade han varit medlem i samma styrelse hade han fått passera genom Ryssland och Kina på väg till Vietnam och Laos och därvid kunnat konstatera, att två av jordens mäktigaste riken och två nyligen "befriade" länder alla har det gemensamt att de valt marxismen som statsreligion.

Men kommunismen är inte densamma i ett vintrigt Moskva och ett vindpinat Peking. Båda staterna är diktaturer, båda håller sina befolkningar i ett hårt och disciplinerat grepp och tillåter inga avvikelser. Men deras historia och traditioner är olika. Det är på något sätt mera förståeligt att Kina med sina 800 till 900 miljoner innevånare och sin nutidshistoria präglad av krig och yttersta fattigdom har valt en väg och en lära, som medger och möjliggör en för en västerlänning skrämmande samhällsdisciplin men samtidigt en imponerande utvecklingsansträngning.

Kina är inte heller i likhet med Sovjet jordens största kolonialmakt. Kina underkuvade Tibet men därvid har det också stannat, medan Sovjet är omgivet av lydriken. Kina tycks också se på världen och på sin roll i denna värld på ett väsentligt annorlunda sätt än Sovjet. Maoisten Jan Myrdal har illustrerat detta i sina läsvärda artiklar i Svenska Dagbladet. För en moderat är det intressant att möta kinesernas undran över svensk försvarspolitik. Ni inser väl betydelsen av ett starkt försvar? Ni tänker väl inte nedrusta? Ni begriper väl Sovjets imperialistiska ambitioner? Kinas syn på världspolitiken, på Sovjets önskan till världsherravälde, på utvecklingsländerna är helt annan än den vanligas-

te hos den svenska vänstern.

I Vietnam mötte återigen en annan kommunism. Mera mjuk, mera vänlig, mindre disciplinerad. Arbetsdisciplinen är exempelvis inte den man väntar sig i ett kommunistiskt land. Arbetet går trögt och långsamt, och regnar det stannar vietnameserna helt enkelt hemma.

Nordvietnam gjorde ett mycket fattigt intryck. Riset är ransonerat och matransonerna är knappa. Det var svårt att inte få en viss motvillig beundran för detta fattiga jordbruket när man betänker att dess armé – visserligen med rysk hjälp, men ändå – lyckats hålla amerikanerna stängna.

I det erövrade Saigon, numera Ho Chi Minh City, hade den nordvietnamesiska kommunismen ett mindre vänligt ansikte. En av våra värdar, naturligtvis från norr, förklarade utan någon humor att Saigons innevånare måste "reformas", de måste omvandlas från konsumenter till producenter. Från krigsslutet har cirka en halv miljon av Saigons 3,5 milj innevånare flyttats ut och fler skall lämna staden. Vi fick besöka en av de sk nya ekonomiska zonerna, där Saigons köpmän omvandlas till bönder. Det hela såg hårt och fattigt ut. På en guidad tur av det slag vi fick vara med om är det naturligtvis omöjligt att avgöra i vilken utsträckning repression utövas och har utövats gentemot vietnameserna i syd. Birgitta Dahl (s) anser att så icke är fallet, medan en långt mörkare bild tecknas i andra vittnesmål, bl a i den franska tidningen L'Express där en jesuitpastor skildrar sina upplevelser i Saigon under och efter krigsslutet.

Vad som är ovedersägligt är att nordviet-

nameserna på sedvanligt kommunistiskt vis har upprättat ett system som medger en samhällskontroll av individerna in i minsta detalj. Huskommittéer, kvarterskommittéer osv uppåt övervakar medborgarna. En Saigonfamilj som blir tillsagd att lämna sitt hem och sina ägodelar och bege sig till en ny ekonomisk zon har inte något val.

Det finns ingen anledning att betvivla vietnamesernas vilja att utveckla sitt land. Men deras och landets akilleshäl är den omöjliga byråkratin. Det tar månader att få även enkla beslut genom ministerierna i Hanoi, och har man väl fattat ett beslut i en riktning så krävs det en jordbävning för att detta skall kunna omprövas i ljuset av nya fakta. För den svenska industri, som nordvietnameserna så gärna vill samarbeta med, lär byråkratin bli den största stötstenen.

Det sista kommunistlandet på vår resa, Laos, var det mest osannolika av alla. Laos är ett varmt och välluktande land, med teakträd, elefanter, prinsar och Buddha-tempel. Laos nya makthavare, de flesta en gång kämpar i Pathet-Lao, var än mer präglade av fransk kultur än nordvietnameserna. De hade fått sin utbildning på vänstra stranden i Paris och där insupit marxism-leninismen. De var nu mycket ivriga att få utvecklingshjälp av Sverige.

Ett genomgående intryck av resan var det starka inslag av moral och pliktuppfyllelse som finns i den asiatiska kommunismen. Här har naturligtvis kommunismen en styrka, när det gäller att mobilisera folket till utvecklingsansträngningar i länder som länge dragits med svaga statsbildningar.

Margaretha af Ugglas